

**Stowarzyszenie Miłośników Podziemnych
Zabytków Trójmiasta Gertruda**
80-807 Gdańsk, ul. Chałubińskiego 22/86
NIP: 5833069745 REGON: 220792315
KRS: 0000330337
www.stowarzyszeniegertruda.org

Gdańsk, dnia 15. czerwca 2011r.

**Stowarzyszenie FORUM ROZWOJU
AGLOMERACJI GDAŃSKIEJ**
80-139 GDAŃSK, ul. Zakopiańska 38A/2
NIP 5833098741 Regon 220993249

WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW
ul. Chałubińskiego 22, 80-807 Gdańsk
tel. 58 33 40 00 00
15.06.11

Pan Marian Kwapiński
Pomorski Wojewódzki
Konserwator Zabytków w Gdańsku

Szanowny Panie Konserwatorze,

Stowarzyszenie Forum Rozwoju Aglomeracji Gdańskiej oraz Stowarzyszenie Gertruda, jako organizacje żywo interesowane dobrem obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie woj. Pomorskiego, z rosnącym niepokojem obserwują fatalną sytuację wielu z nich, którą ilustrują przytoczone poniżej przykłady. Z przykrością stwierdzamy fakt braku należytego nadzoru nad stanem utrzymania zabytkowych obiektów ze strony służb Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku.

Stowarzyszenie Gertruda jest organizacją pozarządową, której główne statutowe cele obejmują ochronę i promocję zabytków Województwa Pomorskiego. Potwierdza to fakt nadania nam uprawnień Społecznego Opiekuna Zabytków przez Prezydenta Miasta Gdańska. Na przestrzeni 2 lat działalności podjęliśmy wiele inicjatyw mających na celu poprawę losu zapomnianych i pozbawionych opieki zabytków oraz innych wartościowych architektonicznie i historycznie obiektów na terenie Województwa Pomorskiego. Efektem tych działań jest zabezpieczenie Bastionu Św. Gertrudy (nr rej 293 z 24.02.1967r.) i Szańca Jezuickiego (nr rej 269 z 14.06.1968r.) wraz z zainicjowaniem poważnych rozmów na temat przyszłego zagospodarowania tych obiektów, 4 wnioski o wpis z urzędu do Rejestru Zabytków wraz z wykonaniem obszernej dokumentacji inwentaryzacyjnej, udział w tworzeniu gminnej ewidencji zabytków w Gdańsku oraz współpraca z wieloma podmiotami gminnymi i pozarządowymi.

Stowarzyszenie Forum Rozwoju Aglomeracji Gdańskiej jest organizacją pozarządową zajmującą się szeroko pojętym rozwojem metropolii trójmiejskiej. Podejmujemy działania zmierzające do poprawienia jakości życia mieszkańców. Inicjujemy oraz wspieramy działania, które mają na celu stworzenie nowej jakości w otaczanej nas rzeczywistości. Szczególnie bliskie są nam zagadnienia przestrzenne, dla których odwołujemy się do dominujących już w świecie zachodnim zjawisk, takich jak: reurbanizacja, rewitalizacja, partycypacja społeczna. Podjęliśmy szereg inicjatyw związanych z ochroną niszczących zabudowań zabytkowych m.in. Zakładów Mięśnych, czy przedproży Głównego Miasta, a także modernistycznego budynku dawnego komisariatu mieszczącego się przy ul. Kartuskiej, zagrożonego oszpecającą przebudową. Jesteśmy organizacją, która wspierając szeroko pojęty rozwój, pamięta o historycznym dziedzictwie miejsca.

Niniejszym pismem pragniemy zwrócić uwagę na skandaliczny stan cennych obiektów zabytkowych oraz kolejny raz zaapelować o podjęcie wobec nich działań, o których mowa w Art. 38 oraz 49 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Organizacje pozarządowe chętnie służą pomocą w zakresie konsultacji sposobu postępowania z obiektami i obszarami zabytkowymi, dysponując bieżącymi informacjami na temat ich stanu. Uważamy, że polityka ochrony zabytków powinna być kształtowana we współpracy z takimi organizacjami i uwzględniać ich cenne obserwacje terenowe, których WKZ, z uwagi na charakter swojej pracy, nie jest w stanie poczynić.

Zwracamy się także z prośbą o udzielenie informacji na temat działań, jakie podejmuje Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Gdańsku w opisanych poniżej sprawach.

1) IV Dwór Oliwski – nr rej. 277 z 25.07.1969

Sytuacja tego obiektu jest przedmiotem zainteresowania Stowarzyszenia Gertruda od 2008 roku, ponieważ od tego czasu, w związku z zaprzestaniem użytkowania, jego dewastacja postępuje w bardzo szybkim tempie. Nasze wielokrotne interwencje w urzędzie WKZ nie spowodowały należytej reakcji. Przeprowadzona ostatecznie, po wielu ustnych monitach, kontrola nie pociągnęła za sobą żadnych działań formalnych.

Załącznik 1 jest kopią listu skierowanego do Marszałka Województwa Pomorskiego w sprawie ratowania IV Dworu. W piśmie przedstawiona jest sytuacja obiektu, oraz karygodna wobec stanu faktycznego opinia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Kolejne pismo (załącznik 2), skierowane w tej sprawie do Marszałka Województwa, pozostało bez odpowiedzi.

2) Baza paliwowa Kriegsmarine

Załącznik 3 jest kopią wniosku Stowarzyszenia Gertruda o wpis z urzędu do rejestru zabytków województwa pomorskiego Bazy Paliwowej Kriegsmarine w Gdyni. Jest to potężny obiekt militarny, który przetrwał do naszych czasów w bardzo dobrym stanie. Niestety w przeciągu ostatnich lat stopień dewastacji spowodowany przez nieodpowiednie zabezpieczenie terenu jest znaczący. Wojewódzki Konserwator Zabytków w tym przypadku pokazuje niebywałą opieszałość, gdyż od 2009 roku nasz wniosek nie został rozpatrzony.

3) Zakłady Mięsne w Gdańsku – nr rej 1029 z 01.08.1983r.

Zespół zabytkowych budynków przemysłowych od czasu upadku przedsiębiorstwa popadał stopniowo w dewastację, której kulminacją był wielki pożar głównych hal pod koniec lat 90. W 2010 r. wybuchł kolejny pożar, który strawił część zabytkowego budynku administracyjnego rzeźni przy ul. Angielska Grobla.

Stowarzyszenie FRAG skierowało do WKZ 3 sierpnia 2010 r. oraz 18 lutego 2011 r. pisma z zapytaniem o podjęte działania w sprawie wyegzekwowania od właściciela zabezpieczenia zniszczonego zabytku (załącznik 4, 5), jednakże do dnia dzisiejszego nie otrzymaliśmy odpowiedzi, a rzeczony zabytek poza zamurowaniem otworów wejściowych i okiennych nie został należycie zabezpieczony przed dalszą degradacją.

4) Bastion Św. Gertrudy - nr rej 293 z 24.02.1967r.

Obiekt ten, po zaprzestaniu użytkowania na początku lat 90-tych XX w., był praktycznie pozbawiony jakiegokolwiek opieki i zabezpieczeń. Nieuporządkowany stan prawny czynił go de-facto obiektem „niczym”. Urząd WKZ, mimo, iż miał świadomość tego stanu rzeczy, jak również informacje m.in. o odbywających się w Bastionie libacjach alkoholowych i innych działaniach prowadzących do dewastacji zabytku, nie podjął żadnych działań zmierzających do uporządkowania sytuacji.

Stowarzyszenie Gertruda zajęło się tematem Bastionu w 2009 roku, dążąc do uporządkowania stanu prawnego i zabezpieczenia zabytku. Na skutek tych działań obiekt trafił pod administrację GZNK BOM-2. Od samego początku urząd WKZ wykazywał się w tych sprawach opieszałością a zainicjowanie kolejnych działań wymagało licznych monitów. Z tego powodu od chwili podjęcia tematu przez Stowarzyszenie Gertruda do pierwszej inwentaryzacji upłynęły ponad 3 miesiące, a obiekt zyskał administratora po ponad roku, przy czym przez ten czas ciągle postępowała jego dewastacja. Obecnie nie widać żadnego zainteresowania dalszym losem Bastionu ze strony WKZ.

5) Szaniec Jezuicki - nr rej 293 z 24.02.1967r.

Jest to kolejny przykład cennego obiektu zabytkowego, który po opuszczeniu przez dzierżawcę został pozostawiony własnemu losowi bez choćby podstawowych zabezpieczeń. Tylko dzięki działaniom Stowarzyszenia Gertruda i operatywności dyrektora BOM-4 (administrator obiektu) obiekt ten został należycie zabezpieczony a jego przyszłość stała się przedmiotem poważnych rozmów na szczeblu władz miasta. Tym nie mniej odnosimy wrażenie, że tego rodzaju inicjatywy powinny być podejmowane z urzędu przez WKZ.

6) Zajezdnia tramwajów konnych w Oliwie – nr rej 1139 z 16.01.1996r.

Unikalna, zabytkowa XIX-wieczna zajezdnia tramwajowa, po zakończeniu pełnienia swojej pierwotnej funkcji przez lata służyła jako zespół budynków fabrycznych. Po zaprzestaniu produkcji obiekt popadł w zaniechanie czego zwińczeniem był wybuch pożaru pod koniec lat 90, który zniszczył część głównego budynku. Od tego czasu nienależycie zabezpieczony obiekt popada w coraz większą ruinę. W lipcu ubiegłego roku WKZ zadeklarował, iż rozpoczął działania mające wyegzekwować od właściciela zabezpieczenie zabytkowego obiektu oraz przedstawienie planu jego rewitalizacji. W przypadku nie zrealizowania przez właściciela tych wytycznych WKZ zapowiadał wszczęcie procedury wywłaszczenia. Jednakże do dnia dzisiejszego budynki zajezdni pozostają niezabezpieczoną ruiną, natomiast WKZ nie informuje o efektach wszczęcia procedury wywłaszczenia. Nie wiadomo nawet czy takie działania rzeczywiście zostały przez WKZ podjęte.

7) Zabytki hydrotechniki na terenie Gdańska

Miasto Gdańsk, z uwagi na bogatą historię sieci wodociągowej, posiada wiele cennych zabytków techniki, związanych z zaopatrzeniem miasta w wodę. Są to interesujące pod względem architektonicznym budynki, historyczna armatura, potężne podziemne zbiorniki, stanowiące niekiedy arcydzieła sztuki inżynierskiej. Niestety, są to obiekty szczególnie zaniebane. Wyłączone z eksploatacji obiekty są demolowane i rozkradane niekiedy w stopniu nie pozwalającym na ratunek (zbiornik wodny Stara Dolina w Gdańsku-Oliwie, pochodzący z 1911 roku). Należy podkreślić, że są to obiekty, pochodzące nierzadko z XIX wieku, zachowane w oryginale, a mimo tego prawie żaden z nich nie doczekał się wpisu do rejestru zabytków. Ponadto występuje konflikt pomiędzy ochroną zabytków i ochroną przyrody, ze względu na występowanie w obiektach nietoperzy.

Problem ten jest wyjątkowo trudny do rozwiązania, ponieważ urząd WKZ nie jest w tej materii przygotowany merytorycznie a także nie odpowiada na inicjatywy zmierzające do wypracowania konsensusu pomiędzy organizacjami ekologicznymi a organizacjami chroniącymi zabytki.

Przykładem jest pionierskie wielostronne spotkanie, zorganizowane z inicjatywy Stowarzyszenia Gertruda przez Wydział Środowiska UM w Gdańsku, które miało zapoczątkować wspólną, zrównoważoną politykę w tej kwestii. Pomimo zaproszenia, na spotkaniu tym nie pojawił się żaden przedstawiciel WKZ.

8) Przedproża Głównego Miasta (załącznik 6)

Sztandarowe zabytkowe elementy architektoniczne historycznego centrum Gdańska, które w wielu przypadkach nie były remontowane od czasu powojennej odbudowy miasta, są obecnie często w katastrofalnym stanie technicznym. Ich mury są popękane i nadkruszone, a kamienne elementy opierające się na nich niekiedy obluźwane. Problem ten dotyczy szczególnie przedproży przy kamienicach Długiego Targu, ul. Chlebnickiej, Piwnej, Mariackiej, św. Ducha oraz Targu Rybnego. Nie odnotowaliśmy aktywności WKZ w zakresie egzekucji od właścicieli przywrócenia tych, często figurujących w rejestrze zabytków obiektów do należytego stanu technicznego.

9) Mur zamku komturii gdańskiej przy ul. Wartkiej – nr rej 470 z 22.02.1974

Jedyny istniejący fragment muru średniowiecznej warowni gdańskiej nosi znamiona daleko posuniętej degradacji. Powierzchnia muru na całej długości jest silnie zniszczona i posiada wiele ubytków. Ten cenny zabytek powinien zostać zabezpieczony oraz poddany pracom konserwacyjnym aby zapobiec jego dalszej erozji.

10) Modernistyczna architektura Wolnego Miasta Gdańska

Problematyka ochrony dziedzictwa zabytkowej architektury modernistycznej w Gdańsku jest tematem nadal pomijanym. Podczas gdy w sąsiedniej Gdyni budownictwo międzywojenne otoczone jest ochroną i remontowane zgodnie ze swymi pierwotnymi założeniami stylistycznymi, w Gdańsku pozbawione jest ono jakiegokolwiek ochrony. W efekcie tego, gdy przychodzi konieczność remontu lub przebudowy, brak konserwatorskiego nadzoru sprawia, iż najczęściej budynki te są remontowane i przebudowywane niewłaściwie, tracąc swoją wartość architektoniczną i historyczną. Problem dotyczy zastosowania nieodpowiednich materiałów elewacyjnych, stosowania kolorystyki niepasującej do modernistycznej stylistyki oraz niezachowywania oryginalnych podziałów okiennych. Kwestia ta dotyczy zarówno zabytków międzywojennego budownictwa mieszkaniowego (przykładowo kamienice znajdujące się na ul. Kartuskiej, Zakopiańskiej, Tarasy, Legionów, Kościuszki, Hallera), jak i gmachów użyteczności publicznej (przykładowo budynek Szpitala Wojewódzkiego, budynek wydziału farmaceutycznego Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego). Uważamy, iż urząd WKZ powinien przedsięwziąć działania zmierzające do zapobieżenia dalszej dewastacji budownictwa z czasów Wolnego Miasta Gdańska oraz stworzenie warunki dla skutecznej ochrony tego typu architektury.

Z poważaniem,

Michał Szwed